

Marija Konsuo Kuzmanić, Rebeka Milković

marija.konsuo@gmail.com, rebeka98milkovic@gmail.com

Sveučilište u Dubrovniku, Hrvatska

ISPITIVANJE STAVOVA I UVJERENJA STRANACA PREMA HRVATSKOM KAO INOM JEZIKU

Stručni rad

<https://doi.org/10.17234/HDPL.2025.23>

Sažetak

Prema podacima Zavoda za mirovinsko osiguranje u Hrvatskoj su u listopadu 2024. god. bile zaposlene 143 tisuće stranih radnika. U posljednjih nekoliko godina sve je veći broj doseljenika iz Azije, točnije iz Nepala, Indije i Filipina. Činjenica kako većina stranih radnika, useljenika dolazi raditi sezonske poslove u turističkom sektoru i kako im je za to, zapravo, potreban samo engleski jezik, dodatno otežava proces usvajanja hrvatskoga jezika. Međutim, s dužim boravkom, engleski jezik postaje nedostatan, a ovladavanje hrvatskim jezikom nužno. Uvriježeno je mišljenje i stav kako je hrvatski jezik vrlo težak za usvajanje zbog složene morfologije. U posljednje se vrijeme sve više piše o metodama učenja i podučavanja hrvatskoga kao inoga, no kako bi proces bio uspješniji ključno je postaviti pitanje kakvi su stavovi i uvjerenja prema jeziku onih koji ga uče. Stoga je cilj ovoga rada istražiti stavove i vjerovanja o učenju stranoga jezika. Istraživanje je provedeno među polaznicima tečaja hrvatskoga jezika Centra za jezike Sveučilišta u Dubrovniku. Riječ je o tečaju na početnoj razini učenja jezika, odnosno u skladu sa *Zajedničkim europskim referentnim okvirom za jezike*, ispitanici pohađaju tečaj A1.1 hrvatskoga kao stranoga jezika. U istraživanju je rabljen upitnik BALLI (*The Beliefs about Language Learning Inventory*) koji je razvila Elaine K. Horwitz. Upitnik BALLI sastoji se od tvrdnji koje se vrednuju skalom slaganja Likertova tipa i ponekih tvrdnji koje nude više-struke odgovore. Analiza podataka provedena je metodom deskriptivne statistike te će se u tu svrhu koristiti SPSS programski paket.

Ključne riječi: hrvatski kao strani jezik; stavovi o jeziku; učenje stranih jezika; upitnik BALLI; vjerovanja o učenju stranog jezika.

1. Uvod

Prema dostupnim statističkim podacima Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske od 1. siječnja do 31. prosinca 2024. god. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji izdano je ukupno 12 991 dozvola za zapošljavanje. Najveći broj dozvola za boravak i rad do 31. prosinca 2024. god. u Republici Hrvatskoj izdan je državljanima sljedećih država: Bosna i Hercegovina, Nepal, Srbija, Indija, Filipini, Sjeverna Makedonija, Bangladeš, Kosovo, Uzbekistan i Egipat¹.

Činjenica kako većina stranih radnika, useljenika dolazi raditi sezonske poslove u turističkom sektoru i kako im je za to, zapravo, potreban samo engleski jezik, dodatno otežava proces usvajanja hrvatskoga jezika. Međutim, s dužim boravkom, engleski postaje nedostatan, a ovladavanje hrvatskim nužno. *Zakonom o strancima* (NN 133/20, 114/22, 151/22, 40/25), koji je na snazi od 15. ožujka 2025. god., propisano je da državljani trećih zemalja mogu dobiti dugotrajni boravak ako, uz isprave, sredstva, zdravstveno osiguranje i sigurnosne uvjete, dokažu i poznavanje hrvatskoga jezika te latiničnoga pisma. Štoviše, *Pravilnikom o polaganju ispita iz poznavanja hrvatskoga jezika i latiničnoga pisma u postupku odobrenja dugotrajnoga boravka*² propisani su uvjeti i obveze vezane uz polaganje ispita iz hrvatskoga jezika i latiničnoga pisma za dugotrajni boravak u Republici Hrvatskoj. Za odobrenje statusa stalnoga boravka pristupnik mora položiti ispit na razini B1.

Uvriježeno je mišljenje i stav kako je hrvatski jezik vrlo težak za usvajanje zbog svojih padeža. Morfološki je složen jezik, što predstavlja izazov u podučavanju i učenju hrvatskoga kao inoga jezika. Upravo ta morfološka složenost, osobito u području padeža, potiče potrebu da se dublje ispita kako polaznici tečajeva doživljavaju hrvatski jezik, kakvi su njihovi stavovi i uvjerenja o njemu. Udier i dr. (2006) u svom istraživanju potvrdile su kako učenici hrvatskoga kao inoga jezika padeže smatraju najtežom gramatičkom jedinicom za učenje. Za što uspješniji proces učenja ključno je utvrditi kakvi su stavovi i uvjerenja polaznika tečaja o hrvatskom kao inom jeziku, što je i cilj ovoga rada. Istraživanje je provedeno među polaznicima tečaja hrvatskoga jezika u sklopu programa za cjeloživotno obrazovanje Centra

¹ Dostupno na: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/statistika-169019/169019> (pristup 8. 5. 2025.)

² Dostupno na: <https://www.zakon.hr/c/podzakonski-propis/49864/nn-100-2021-%2815.9.2021.%29%2C-pravilnik-o-polaganju-ispita-iz-poznavanja-hrvatskoga-jezika-i-latiničnog-pisma-u-postupku> (pristup 10. 5. 2025.)

za jezike Sveučilišta u Dubrovniku (razina učenja A1.1 – A2.1), a koji dolaze iz različitih zemalja; od Nepala, Turske, Argentine, Brazila, SAD-a do Ujedinjenog Kraljevstva, Ukrajine, Moldavije. Razlozi doseljena su raznoliki, premda prednjače ekonomski razlozi.

2. Teorijski okvir

Kako bi se moglo raspravljati o stavovima i uvjerenjima stranaca koji uče hrvatski kao ini jezik, nužno je objasniti osnovne pojmove, motivaciju i stav prema stranom jeziku.

Motivacija je jedna od presudnih predispozicija za uspješno učenje jezika jer određuje intenzitet samoga procesa. U svojoj osnovi sadrži pojam motiv koji vuče korijen iz latinskoga jezika (srlat. *motivus*: ‘koji služi pokretanju’ \approx lat. *movēre*: ‘pokretati’)³ te u prvom redu znači poticajni razlog, povod, pobudu za neko djelovanje, misao vodilju (Jakšić 2003).

Petz (2005) motivaciju definira kao unutarnje stanje koje potiče ponašanje usmjereno cilju. U kontekstu motivacije za učenje stranoga jezika Gardner (1985, prema Gilakjani i dr. 2012) naglašava da učenik mora imati svrhu povezanu s ciljem, odnosno da se potpuna motivacija postiže kada su povezani trud, želja i pozitivni stavovi.

Pri učenju stranoga jezika stavovi učenika/polaznika tečaja uvelike mogu utjecati na ishod procesa. Primjerice, negativan stav prema nekom od aspekata učenja može rezultirati nedostatkom motivacije. Zbog toga su izuzetno vrijedna istraživanja o stavovima prema učenju jezika. Ustaljena je definicija stava kao:

stečena, relativno trajna i stabilna struktura pozitivnih ili negativnih emocija, vrjednovanja i ponašanja prema nekom objektu (osobi, skupini, pojavi, ideji). Stavovi se oblikuju u procesima socijalizacije i stječu na osnovi izravnog iskustva s objektom stava ili posredno, u interakciji s društvenom okolinom.⁴

³ Hrvatski jezični portal: http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=e1hlUR-g%3D (pristup 10. 5. 2025.)

⁴ Hrvatska enciklopedija, stav. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/stav> (pristup 10. 5. 2025.)

Motivacija i stavovi usko su povezani. Naime, stavovi oblikuju motivacijske obrasce, a motivacija može utjecati na promjenu stavova. Stoga je istraživanje njihove povezanosti važno i u području hrvatskoga kao inoga jezika jer stavovi i motivacija za učenje stranoga jezika mogu oblikovati pristup učenju.

U Republici Hrvatskoj provedena su istraživanja o stavovima i motivaciji učenika stranih jezika na različitim razinama obrazovanja: u osnovnim i srednjim školama Mihaljević Djigunović i Bagarić (2007) i Didović Baranac i dr. (2016), a na sveučilištima Hegedušić i dr. (2023). Kako bi se stavovi i uvjerenja učenika drugoga ili stranoga jezika sustavno procjenjivali, često se primjenjuje BALLI upitnik (npr. Bernat i Lloyd 2007; Didović Baranac i dr. 2016; Jones i Gardner 2009; Khodadady 2009; Mohebi i Khodadady 2011; Murphy i Rodriguez-Manzanares 2010; Gómez Paniagua 2017; Gómez Paniagua i dr. 2021). Premda je riječ o poznatom instrumentu, u području hrvatskoga kao inoga jezika dosad nisu provedena istraživanja temeljena na BALLI upitniku.

3. Metodologija istraživanja

U ovom istraživanju korišten je revidirani BALLI upitnik koji je oblikovao Khodadady (2009) i koji je autor prethodno primijenio u svom istraživanju među studentima engleskoga jezika u Iranu. Istraživanje je provedeno tijekom nastave, kao i *online* putem *Google Forms* upitnika. Upitnik je sastavljen na engleskom jeziku te se sastoji od dva dijela. U prvom dijelu prikupljeni su demografski podaci o sudionicima, dok drugi dio sadrži 34 tvrdnje o stavovima i uvjerenjima u učenju stranoga jezika. Sudionici su izražavali svoj stupanj slaganja s određenom tvrdnjom zaokružujući odgovore na 5-stupanjskoj Likertovoj skali (1 = sasvim se slažem, 5 = uopće se ne slažem).

Horwitz (1988, prema Nikitina i Furuoka 2006) razvrstala je tvrdnje iz BALLI upitnika u pet grupa: Teškoće jezika, Stav prema stranom jeziku, Priroda učenja, Strategija učenja i Motivacija. U ovom radu analizirani su odgovori ispitanika na tvrdnje iz svih pet skupina s obzirom na spol i jezičnu skupinu kojoj pripada njihov materinski jezik. Kako bi se to ispitalo, provedena je kvantitativna analiza podataka primjenom neparametrijskih testova: Mann-Whitneyjev test ili Kruskal-Wallis test. Odabir neparametrijskih testova opravdan je činjenicom da parametrijski testovi zahtijevaju, odnosno barem pretpostavljaju, približno jednake veličine uzoraka u grupama, što u ovom istraživanju nije bio slučaj. Navedene rezultate usporedili smo s relevantnom postojećom literaturom o stavovima i uvjerenjima prema stranom jeziku.

Istraživanje je provedeno na uzorku od 90 polaznika ($N = 90$) oba spola u dobi od 20 do 66 godina. Značajno je više žena (68,89 %) nego muškaraca. Materinski jezici ispitanika promatrani su u skupinama (slavenska, romanska, germanska i ostali jezici)⁵ pri čemu najveći udio ispitanika, njih 35,56 % pripada slavenskoj jezičnoj skupini. Po zaposlenju, najviše ih radi u sektoru turizma i ugostiteljstva (41,11 %), dok su najmanje zastupljeni ispitanici zaposleni u informacijsko-komunikacijskim tehnologijama i kreativnim industrijama (5,56 %) te u administraciji i ostalim uslugama (6,67 %). Polovica ispitanika živi u Hrvatskoj između tri i pet godina.

4. Rezultati

4.1. Prikaz rezultata s obzirom na spol

Tablica 1. Teškoće jezika i stav

TEŠKOĆE JEZIKA						
Tvrdnja	Grupa	N	M	SD	Z	p-vrijednost
24	M	28	2,00	0,98	-29,184	0,0040**
	Ž	62	2,65	1,1		
28	M	28	3,10	1,47	-0,9572	0,3410
	Ž	62	3,53	1,2		
STAV PREMA STRANOM JEZIKU						
1	M	28	1,75	1,00	0,1875	0,8517
	Ž	62	1,68	0,86		
2	M	28	2,25	0,97	0,7982	0,4269
	Ž	62	2,10	0,76		
10	M	28	1,96	1,00	-29,725	0,0038**
	Ž	62	2,73	1,15		

* $p < 0,05$

** $p < 0,01$

⁵ Materinski jezici ispitanika koji su u skupini slavenskih jezika su ukrajinski i poljski; u romanskoj skupini su španjolski, portugalski i rumunjski; u germanskoj skupini je engleski; u skupini ostalih jezika su bisaya (Filipini), indonezijska, tajlandska, cebuanski (Filipini), filipinski, mađarski i turski.

U grupi TJ, sa statističkom značajnošću $\alpha < 0,01$, uočene su razlike između muškaraca i žena u odgovorima na tvrdnju 24: *Učenje hrvatskoga razlikuje se od učenja drugih školskih predmeta*. Muškarci se slažu s ovom tvrdnjom, dok su žene češće neodlučne. Sličan obrazac javlja se i u skupini SSJ kod tvrdnje 10: *Nekome tko već govori strani jezik lakše je naučiti još jedan.*, gdje muškarci pokazuju veću sklonost slaganju, dok žene ostaju neodlučne.

Tablica 2. Priroda učenja

Tvrdnja	Grupa	N	M	SD	Z	p-vrijednost
8	M	28	1,71	0,81	-3,0106	0,0034**
	Ž	62	2,45	1,11		
11	M	28	1,36	0,56	-2,0302	0,0453*
	Ž	62	1,68	0,74		
16	M	28	1,43	0,63	-0,4496	0,6541
	Ž	62	1,50	0,67		
20	M	28	1,68	0,61	-0,8408	0,4027
	Ž	62	1,85	0,79		
25	M	28	2,39	0,96	-2,0764	0,0407*
	Ž	62	2,87	1,05		
26	M	28	1,75	0,80	-2,1611	0,0334*
	Ž	62	2,18	0,91		

*p < 0,05

**p < 0,01

U grupi PU značajne su statističke razlike u odgovorima između muškaraca i žena na tvrdnje: 8 *Potrebno je poznavati hrvatsku kulturu da bi se govorilo hrvatski jezik.*, 11 *Bolje je učiti hrvatski u zemlji hrvatskoga govornog područja.*, 25 *Učenje hrvatskoga pretežno se temelji na prevodenju s hrvatskoga na moj materinski jezik.* i 26 *Ako naučim jako dobro govoriti hrvatski, to će mi pomoći da dobijem dobar posao.* Sa sve četiri tvrdnje, žene se manje slažu.

Tablica 3. Strategija učenja

Tvrdnja	Grupa	N	M	SD	Z	p-vrijednost
7	M	28	2,46	1,17	-1,3335	0,1858
	Ž	62	2,90	1,42		
9	M	28	3,32	1,28	-3,0798	0,0028**
	Ž	62	4,15	1,05		
12	M	28	1,96	0,96	-1,0777	0,2841
	Ž	62	2,24	1,08		

*p < 0,05
**p < 0,01

U grupi SU utvrđene su statistički značajne razlike u odgovorima muškaraca i žena na tvrdnju 9: *Ne smijete govoriti ništa na hrvatskom dok ne znate ispravno reći.* Žene pokazuju veći stupanj neslaganja s ovom tvrdnjom u usporedbi s muškarcima.

Tablica 4. Motivacija

Tvrdnja	Grupa	N	M	SD	Z	p-vrijednost
23	M	28	2,61	1,42	-2,3097	0,0232*
	Ž	62	3,32	1,24		
27	M	28	2,18	1,22	-2,5364	0,0129*
	Ž	62	2,89	1,24		
30	M	28	1,68	0,72	-1,4198	0,1592
	Ž	62	1,94	0,83		
31	M	28	1,89	0,69	-2,3811	0,0194*
	Ž	62	2,45	1,05		

*p < 0,05
**p < 0,01

Sa statističkom značajnošću $\alpha < 0,05$, u skupini M uočene su razlike između muškaraca i žena u odgovorima na tvrdnje: 23 *Lakše je govoriti nego razumjeti hrvatski.*, 27 *Lakše je čitati i pisati hrvatski nego govoriti i razumjeti ga.* i 31 *Ljudi koji dobro govore više od jednog jezika vrlo su inteligentni.* Muškarci se više slažu s navedenim tvrdnjama, dok žene pokazuju veći stupanj neslaganja. Ne postoje statistički značajne razlike u odgovorima na tvrdnje 3, 4, 5 i 6 između muškaraca i žena.

4.2. Prikaz rezultata s obzirom na jezičnu skupinu kojoj materinski jezik ispitanika pripada

U grupi TJ, nema statistički značajnih razlika u odgovorima na tvrdnje s obzirom na jezičnu skupinu kojoj materinski jezik ispitanika pripada.

Tablica 5. Stav prema stranom jeziku

Tvrdnja	Grupa	N	M	SD	Razlike između grupa	Statistika	p-vrijednost
1	slavenski	32	1,72	0,63	3	11,8300	0,0080**
	romanski	15	1,47	0,83			
	germanski	14	1,14	0,36	1, 4		
	ostalo	29	2,07	1,19	3		
2	slavenski	32	2,50	0,72	4	9,9984	0,0186*
	romanski	15	1,87	0,92			
	germanski	14	2,00	0,78			
	ostalo	29	1,97	0,82	1		
10	slavenski	32	2,91	1,12	2	9,3975	0,0244*
	romanski	15	2,00	1,20	1		
	germanski	14	2,14	0,77			
	ostalo	29	2,45	1,21			

*p < 0,05

**p < 0,01

U grupi SSJ, statistički značajne razlike u odgovorima zabilježene su između ispitanika čiji materinski jezik pripada slavenskoj i germanskoj skupini jezika, kao i između onih čiji materinski jezik pripada germanskoj skupini i ostalim jezicima kod tvrdnje 1: *Djeca lakše uče strani jezik od odraslih.* Na tvrdnju 2 (*Neki ljudi imaju više sklonosti za učenje stranih jezika od drugih.*) odgovori se statistički značajno razlikuju između govornika slavenskih jezika i onih čiji materinski jezik pripada ostalim jezicima. Kod tvrdnje 10 (*Nekome tko već govori strani jezik lakše je naučiti još jedan.*) statistički značajna razlika utvrđena je između govornika slavenskih jezika i govornika romanskih jezika.

Tablica 6. Priroda učenja

Tvrdnja	Grupa	N	M	SD	Razlike između grupa	Statistika	p-vrijednost
8	slavenski	32	2,09	1,03	3	17,0553	0,0007**
	romanski	15	2,67	1,23			
	germanski	14	3,07	1,00	1,4		
	ostalo	29	1,72	0,75	3		
20	slavenski	32	1,91	0,86		9,7511	0,0208'
	romanski	15	1,33	0,49	4		
	germanski	14	1,71	0,83			
	ostalo	29	1,97	0,57	2		
25	slavenski	32	2,34	0,83	2	15,5757	0,0014**
	romanski	15	3,60	1,12	1,4		
	germanski	14	3,07	1,00			
	ostalo	29	2,52	0,95	2		

*p < 0,05

**p < 0,01

Kod grupe PU postoje statistički značajne razlike u odgovorima između ispitanika kojima materinski jezik pripada slavenskoj skupini jezika i ispitanika germanske skupine te između ispitanika kojima materinski jezik pripada germanskoj skupini jezika i ispitanika kojima materinski jezik pripada ostalim jezicima na tvrdnju 8: *Potrebno je poznavati hrvatsku kulturu da bi se govorilo hrvatski jezik.*

Postoje i statistički značajne razlike u odgovorima između ispitanika kojima materinski jezik pripada romanskoj skupini jezika i onih kojima materinski jezik pripada ostalim jezicima na tvrdnju 20: *Važno je vježbati na satu jezika*. Razlike u odgovorima između ispitanika kojima materinski jezik pripada slavenskoj skupini i ispitanika romanske skupine jezika te između ispitanika kojima materinski jezik pripada romanskoj skupini i ispitanika kojima materinski jezik pripada ostalim jezicima na tvrdnju 25: *Učenje hrvatskoga jezika pretežno se temelji na prevodenju s hrvatskoga na moj materinski jezik*.

Tablica 7. Strategija učenja

Tvrdnja	Grupa	N	M	SD	Razlike između grupa	Statistika	p-vrijednost
9	slavenski	32	4,34	0,94	4	23,0296	< 0,0001**
	romanski	15	4,33	0,72	4		
	germanski	14	4,21	1,05	4		
	ostalo	29	3,00	1,22	1, 2, 3		
12	slavenski	32	1,81	0,78	2, 3	16,0697	0,0011**
	romanski	15	2,87	1,19	1, 4		
	germanski	14	2,93	1,38	1, 4		
	ostalo	29	1,79	0,62	2, 3		
18	slavenski	32	2,41	1,01	2	8,3205	0,0398*
	romanski	15	3,33	1,05	1		
	germanski	14	3,00	0,78			
	ostalo	29	2,72	1,16			
21	slavenski	32	2,78	1,01	2, 4	14,1439	0,0027**
	romanski	15	3,93	0,80	1		
	germanski	14	3,29	1,20			
	ostalo	29	3,66	1,11	1		

*p < 0,05

**p < 0,01

U grupi SU, uočene su statistički značajne razlike kod tvrdnje 9 (*Dok ne znaš kako se nešto točno kaže na hrvatskome, ne bi trebao govoriti hrvatski.*) između onih kojima materinski jezik pripada slavenskoj, romanskoj ili germanskoj skupini jezika i onih kojima materinski jezik pripada ostalim jezicima. Kod tvrdnje 12: *Kad bih čuo neke ljude da govore hrvatski, otišao bih do njih da vježbam govoriti.* postoje statistički značajne razlike u odgovorima između ispitanika kojima materinski jezik pripada slavenskoj skupini jezika i ispitanika romanske ili germanske skupine te između ispitanika kojima materinski jezik pripada romanskoj ili germanskoj skupini jezika i ispitanika kojima materinski jezik pripada ostalim jezicima.

Postoje statistički značajne razlike između ispitanika kojima su materinski slavenski i romanski jezici kod tvrdnje 18: *Ako vam je dopušteno pogriješiti na početku, teško ćete ih se kasnije riješiti.* Statistički su značajne razlike između ispitanika čiji je materinski jezik slavenski i onih čiji je materinski jezik romanski ili iz skupine ostalih jezika kod tvrdnje 21: *Žene su bolje u učenju hrvatskoga od muškaraca.*

Tablica 8. Motivacija

Tvrdnja	Grupa	N	M	SD	Razlike između grupa	Statistika	p-vrijednost
23	slavenski	32	3,25	1,37		11,4799	0,0094**
	romanski	15	3,67	1,18	4		
	germanski	14	3,50	1,02	4		
	ostalo	29	2,45	1,24	2, 3		
27	slavenski	32	3,06	1,24		6,6572	0,0837
	romanski	15	2,73	1,49			
	germanski	14	2,57	1,16			
	ostalo	29	2,24	1,15			
30	slavenski	32	1,97	0,93		0,8030	0,8487
	romanski	15	1,80	0,94			
	germanski	14	1,71	0,61			
	ostalo	29	1,83	0,66			

*p < 0,05

**p < 0,01

U grupi M postoje statistički značajne razlike u odgovorima na tvrdnju 23 (*Lakše je govoriti nego razumjeti hrvatski.*) između ispitanika čiji materinski jezik pripada romanskoj ili germanskoj skupini jezika i ispitanika čiji materinski jezik pripada ostalim jezicima.

Tablica 9. Ostale tvrdnje

Tvrdnja	Grupa	N	M	SD	Razlike između grupa	Statistika	p-vrijednost
3	slavenski	32	1,50	0,51	4	14,8216	0,0020**
	romanski	15	1,33	0,49	4		
	germanski	14	1,57	0,51			
	ostalo	29	1,97	0,57	1, 2		
4	slavenski	32	3,44	0,95	2, 3, 4	37,7326	< 0,0001**
	romanski	15	1,93	1,10	1		
	germanski	14	1,64	0,74	1		
	ostalo	29	1,97	0,73	1		
5	slavenski	32	2,38	1,01	2, 3, 4	32,8105	< 0,0001**
	romanski	15	3,53	0,92	1, 3		
	germanski	14	4,50	0,52	1, 2, 4		
	ostalo	29	3,38	1,15	1, 3		
6	slavenski	32	1,66	0,90	3	8,6419	0,0345*
	romanski	15	1,80	0,77			
	germanski	14	2,43	1,09	1		
	ostalo	29	2,07	0,84			

*p < 0,05

**p < 0,01

Statistički su značajne razlike u odgovorima ispitanika na tvrdnju 3 (*Neki strani jezici lakše se uče od drugih.*) između ispitanika slavenskih ili romanskih jezika i ispitanika čiji materinski pripada ostalim jezicima. Postoje i statistički značajne

razlike u odgovorima između ispitanika čiji materinski pripada slavenskoj skupini jezika i ispitanika čiji materinski jezik pripada ostalim skupinama jezika na tvrdnju 4: *Hrvatski jezik je težak za učenje*. Postoje statistički značajne razlike u odgovorima između ispitanika čiji materinski jezik pripada slavenskoj skupini jezika i ispitanika čiji materinski jezik pripada ostalim skupinama uključenim u istraživanje, između ispitanika čiji materinski jezik pripada romanskoj skupini jezika i onih čiji materinski jezik pripada germanskoj skupini jezika te između ispitanika čiji materinski jezik pripada germanskoj skupini jezika i ispitanika čiji materinski jezik pripada ostalim jezicima na tvrdnju 5: *Hrvatski je strukturiran na isti način kao i moj materinski jezik*. Statistički su značajne razlike u odgovorima između ispitanika čiji materinski jezik pripada slavenskoj skupini i ispitanika germanske skupine kod tvrdnje 6: *Vjerujem da ću dobro svladati hrvatski jezik*.

5. Rasprava

Kada je riječ o utjecaju spola na stavove i tvrdnje iz BALLI upitnika, uočava se da su muškarci iskazali veći stupanj slaganja s tvrdnjama u svim promatranim grupama, dok žene pokazuju nešto veću neodlučnost u svojim stavovima i uvjerenjima o jeziku. Bernat i Lloyd (2007) navode da muškarci i žene općenito dijele slična uvjerenja o sposobnostima za učenje stranoga jezika, težini jezika, prirodi učenja, strategijama i motivaciji. Međutim, razlike se javljaju u stavu prema inteligenciji višejezičnih osoba s kojim se žene češće slažu te u razini uživanja u vježbanju engleskoga jezika s izvornim govornicima iz Australije, gdje žene iskazuju da uživaju manje. Gómez Paniagua i dr. (2021) u svom istraživanju nisu utvrdili razlike ni u jednoj od dimenzija upitnika BALLI s obzirom na spol. Budući da na te stavove utječe niz drugih čimbenika, spol ne mora biti presudan u oblikovanju stavova i uvjerenja o stranom jeziku. Odnosno, različiti konteksti ispitivanja mogu dovesti do različitih rezultata.

S obzirom na materinski jezik ispitanika, utvrđene su razlike među govornicima slavenskih, germanskih, romanskih i ostalih jezičnih skupina u odgovorima na pitanja koja se odnose na stav prema stranom jeziku, prirodi učenja, strategiji učenja i motivaciji. U našem istraživanju čak 86 % ispitanika slaže se s tvrdnjom kako djeca lakše uče strani jezik od odraslih, a slične rezultate pokazuje i istraživanje Gómez Paniagua i dr. (2021) u kojem se 77,2 % ispitanika složilo s navedenom tvrdnjom. To sugerira da ispitanici smatraju kako djeca imaju određene prednosti u učenju jezika u odnosu na odrasle. Zanimljivo, u našem istraživanju statistički

značajno se razlikuju odgovori ispitanika ovisno o materinskom jeziku ispitanika, pri čemu ispitanici germanske jezične skupine iskazuju najviši stupanj slaganja s tom tvrdnjom. S druge strane, ispitanici iz skupine ostali jezici (filipinski, nepalski itd.) pokazuju najveće slaganje s tvrdnjom da je poznavanje kulture nužno za govor jezika. To upućuje na snažniju povezanost jezika i kulture među ispitanicima iz azijskih zemalja i ističe razlike u kulturnim i jezičnim stavovima među ispitanicima različitih jezičnih skupina. Ispitanici romanske skupine jezika pokazuju najviše neslaganje s tvrdnjom da su žene bolje u učenju hrvatskoga, dok ispitanici slavenske skupine pokazuju veće slaganje. Također, romanska skupina se najviše ne slaže s tvrdnjom da je lakše govoriti nego razumjeti hrvatski, dok skupina ostalih jezika pokazuje najmanje neslaganje. Dobiveni rezultati upućuju na važnost jezične pozadine za shvaćanje različitih aspekata učenja jezika i oblikovanje stavova o jeziku.

S tvrdnjom 6, koja pripada grupi pitanja ostalo (*Ako naučim jako dobro govoriti hrvatski, to će mi pomoći da dobijem dobar posao.*), slaže se 73 % ispitanika što sugerira da većina ispitanika vjeruje da dobro znanje hrvatskoga može povećati njihove profesionalne mogućnosti. Istodobno, relativno visok udio neodlučnih (21 %) može ukazivati na nesigurnost dijela ispitanika u stvarnu povezanost jezične kompetencije i zapošljavanja. Nasuprot tome, istraživanja Gómez Paniague (2017), Khodadadyja (2009) te Mohebi i Khodadadyja (2011) pokazuju da gotovo svi ispitanici engleski jezik povezuju s većim mogućnostima zapošljavanja. Slične rezultate donose Murphy i Rodriguez-Manzanares (2010) za španjolski jezik, iako ističu da njegova korisnost ovisi o društveno-gospodarskom kontekstu.

6. Zaključak

Rezultati ovoga istraživanja pokazali su da spol i materinski jezik ispitanika imaju statistički značajan utjecaj na njihove stavove i uvjerenja o učenju hrvatskoga jezika. Muškarci su u svim ispitivanim kategorijama pokazali viši stupanj slaganja s tvrdnjama, dok su žene bile neodlučnije te su pokazale veću sklonost doživljavanja pogrešaka kao prirodnoga dijela procesa učenja jezika. Navedeno se može objasniti individualnim razlikama i uvjetima učenja, a ne samim spolom.

Također, primijećeno je da materinski jezik ispitanika utječe na njihove stavove. Naime, ispitanici različitih jezičnih skupina izražavali su različite stavove o povezanosti jezika i kulture te o percepciji težine učenja. Posebno su ispitanici iz azijskih zemalja naglašavali važnost kulture u procesu usvajanja jezika. Time se

potvrđuje da kulturna pozadina, kao i sociolingvistički kontekst u većoj mjeri oblikuju stavove o učenju jezika.

Osim toga, većina ispitanika povezuje znanje hrvatskoga jezika s profesionalnim mogućnostima, što upućuje na prisutnost instrumentalne motivacije.

Ovo istraživanje doprinosi razumijevanju kako individualne karakteristike ispitanika, poput spola i materinskoga jezika, oblikuju njihove stavove i uvjerenja o učenju hrvatskoga kao inoga jezika. Uz to naglašava važnost kulturne i jezične pozadine u procesu učenja, što može biti korisno nastavnicima i obrazovnim institucijama pri planiranju i prilagodbi nastavnih metoda. Iako je uzorak istraživanja bio relativno malen (N = 90), rezultati pružaju temelj za buduća istraživanja na većim i raznolikijim uzorcima te služe kao polazište za daljnje proučavanje kulturnih, sociolingvističkih i motivacijskih čimbenika u učenju hrvatskoga jezika.

Literatura

- Bernat, Eva; Lloyd, Rosemarie (2007) „Exploring the gender effect on EFL learners’ beliefs about language learning.“ *Australian Journal of Educational and Developmental Psychology* 7: 79–91.
- Didović Baranac, Sandra; Falkoni-Mjehović, Daniela; Vidak, Nives (2016) „Ispitivanje stavova prema učenju engleskoga, njemačkoga i španjolskog jezika kao stranog jezika i jezika struke.“ *Zbornik Sveučilišta u Dubrovniku* 3: 11–30.
- Furlan, Ivan i dr.; Petz, Boris, ur. (2005) *Psihologijski rječnik*. Zagreb: Naklada Slap.
- Gilakjani, Abbas Pourhosein; Leong, Lai-Mei; Sabouri, Narjes Banouri (2012) „A study on the role of motivation in foreign language learning and teaching.“ *International Journal of Modern Education and Computer Science* 4 (7): 9–16.
- Gómez Paniagua, Juan Fernando (2017) „Creencias sobre el aprendizaje de una lengua extranjera en el contexto universitario.“ *Íkala, revista de lenguaje y cultura* 22 (2): 203–219.
- Gómez Paniagua, Juan Fernando; Díaz Larenas, Claudio Herald; Gómez Torres, Walter Darién (2021) „Estrategias de aprendizaje y creencias sobre el idioma inglés: una aproximación correlacional en estudiantes universitarios.“ *Praxis Educativa* (16): 1–17.
- Hegedušić, Martina; Lučev, Iva; Curić, Nives (2023) „Stavovi studenata o učenju stranih jezika u visokom obrazovanju.“ *Acta Economica Et Turística* 9 (1): 103–130.
- Jakšić, Josip (2003) „Motivacija-psihopedagoški pristup.“ *Kateheza* 25 (1): 5–16.
- Jones, Brent; Gardner, Monniph (2009) „Language learning beliefs in Asia: A closer look at the BALLI.“ *OnCUE Journal* 3 (3): 202–219.

- Khodadady, Ebrahim (2009) „The Beliefs about Language Learning Inventory: Factorial Validity, Formal Education and the Academic Achievement of Iranian Students Majoring in English.“ *IJAL* 12 (1): 116–165.
- Mihaljević Djigunović, Jelena; Bagarić, Vesna (2007) „A Comparative Study of Attitudes and Motivation of Croatian.“ *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* 52: 259–281.
- Mohebi, Sanaz Ghobadi; Khodadady, Ebrahim (2011) „Investigating University Students’ Beliefs about Language Learning.“ *RELC Journal* 42 (3): 291–304.
- Murphy, Elizabeth; Rodriguez-Manzanares, Maria A. (2010) „The language learning beliefs of self-identified, successful learners of Spanish as a foreign language.“ *Canadian and International Education* 39 (2): 75–89.
- Nikitina, Larisa; Furuoka, Fumitaka (2006) „Re-examining Horwitz’s beliefs about language learning inventory (BALLI) in the Malaysian context.“ *Electronic Journal of Foreign Language Teaching* 3 (2): 209–219.
- Udier, Sanda Lucija; Gulešić-Machata, Milvia, Čilaš-Mikulić, Marica (2006) „Gramatičko-semantički pristup obradi padeža.“ *Labor* 1 (1): 36–48.

Mrežni izvori

- Hrvatska enciklopedija, stav: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/stav> (pristup 10. 5. 2025.)
- Hrvatski jezični portal: http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=e-1hlURg%3D (pristup 10. 5. 2025.)
- Statistički podaci izdanih dozvola za boravak i rad od 1. siječnja do 31. prosinca 2024. godine, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/statistika-169019/169019> (pristup 8. 5. 2025.)
- Pravilnik o polaganju ispita iz poznavanja hrvatskoga jezika i latiničnog pisma u postupku odobrenja dugotrajnog boravka: <https://www.zakon.hr/c/podzakonski-propis/49864/nn-100-2021-%2815.9.2021.%29%2C-pravilnik-o-polaganju-ispita-iz-poznavanja-hrvatskoga-jezika-i-latinicnog-pisma-u-postupku> (pristup 8. 5. 2025.)
- Centar za jezike Sveučilišta u Dubrovniku: <https://www.unidu.hr/czj/> (pristup 8. 5. 2025.)

Research of foreigners' attitudes and beliefs towards Croatian as a foreign language

Abstract

According to data from the Croatian Pension Insurance Institute, there were 143,000 foreign workers employed in Croatia in October 2024. In recent years, there has been a growing number of immigrants from Asia, specifically from Nepal, India, and the Philippines. The fact that most foreign workers come to Croatia for seasonal jobs in the tourism sector, where only English is typically required, further complicates the process of acquiring the Croatian language. However, as their stay becomes longer, English alone proves insufficient, and mastering Croatian becomes essential.

It is a common belief that Croatian is a very difficult language to learn due to its complex morphology. Recently, there has been increasing discussion about methods for learning and teaching Croatian as a second language. However, to make the process more effective, it is crucial to ask what attitudes and beliefs learners hold about the language. Therefore, the aim of this paper is to explore attitudes and beliefs about learning a foreign language.

The research was conducted among participants of the Croatian language course at the Language Centre of the University of Dubrovnik. The course is at the beginner level, and in accordance with the Common European Framework of Reference for Languages, the participants are attending the A1.1 level of Croatian as a foreign language. The study used the BALLI (Beliefs about Language Learning Inventory) questionnaire developed by Elaine K. Horwitz. The BALLI consists of statements evaluated using a Likert-type agreement scale, along with some items offering multiple-choice answers. Data analysis was conducted using descriptive statistics, and the SPSS software package will be used for this purpose.

Keywords: Croatian as a foreign language; attitudes towards language; foreign language learning; BALLI questionnaire; beliefs about language learning.

PRILOG – Upitnik

Questionnaire

This survey is anonymous and is being conducted for scientific research purposes. The findings will be presented at the HDPL International Scientific Conference „*Typical and Atypical in Language and Speech – Boundaries and Overlaps.*“

1. I am:
 - a) male
 - b) female
2. I am _____ years old.
3. My mother tongue: _____.
4. My profession: _____. In Croatia I work as _____.
5. How long have you been living in Croatia/Dubrovnik?

6. Have you ever travelled to or lived in a foreign country? If yes how long?

Please indicate how much you agree with the following statements.

A. Strongly agree **B.** Agree **C.** Undecided **D.** Disagree **E.** Strongly disagree

	STRONGLY AGREE	AGREE	UNDECIDED	DISAGREE	STRONGLY DISAGREE
It is easier for children than adults to learn Croatian.					
Some people are born with a special ability which helps them learn Croatian.					
Some languages are easier to learn than others.					
Learning Croatian is very difficult.					
Croatian is structured in the same way as my tongue language.					
I believe I will ultimately learn to speak Croatian very well.					
It is important to speak Croatian with an excellent accent.					
It is necessary to know Croatian culture in order to speak it.					
You should not say anything in Croatian until you can say it correctly.					
It is easier for someone who already speaks a foreign language to learn another one.					
It is better to learn Croatian in an Croatian speaking country.					
If I heard some people speaking Croatian, I would go up to them so that I could practice speaking the language.					
It is okay to guess if you do not know a word in Croatian.					
I have an Croatian aptitude. i.e., have the ability to learn it.					

**Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa
Hrvatskog društva za primijenjenu lingvistiku**

Tipično i atipično u jeziku i govoru – granice i preklapanja

Learning Croatian is mostly a matter of learning many new vocabulary words.					
It is important to repeat and practice often.					
I feel self-conscious speaking Croatian in front of other people.					
If you are allowed to make mistakes in the beginning, it will be hard to get rid of them later on.					
Learning Croatian is mostly a matter of learning many of grammar rules.					
It is important to practice in the language class.					
Women are better than men at learning Croatian.					
If I speak Croatian very well, I will have many opportunities to use it.					
It is easier to speak than understand Croatian.					
Learning Croatian is different from learning other school subjects.					
Learning Croatian is mostly a matter of translating from Croatian into my mother tongue language.					
If I learn to speak Croatian very well, it will help me to get a good job.					
It is easier to read and write Croatian than to speak and understand it.					
People who are good at math and science are not good at learning Croatian.					
Croatian think that it is important to speak Croatian.					
I would like to learn Croatian so that I can get to know its speakers better.					
People who speak more than one language well are very intelligent.					
Croatians are good at learning foreign languages.					
Everyone can learn to speak Croatian.					

	1.	2.	3.	4.	5.
If someone spent one hour a day learning Croatian, how long would it take him/her to become fluent? 1. Less than 1 year 2. 1 - 2 years 3. 3 - 5 years 4. 5 - 10 years 5. It is impossible to learn a language if you learn it 1 hour per day.					